

İş

Çalışma piyasasına giriş

İş arama ve bulma

Haklar ve yükümlölükler

İşsizlik

Diplomaların tanınması ve deneyimlerin kredilendirilmesi

Çalışma piyasasına giriş

Çalışmak veya iş kurmak ile ilgili haklar farklılık göstermektedir. Bu haklar sahip olduğunuz izne ve İsviçre'ye geliş nedeninize bağlıdır. Her halükarda sosyal güvenlik sistemine kayıtlı olmanız ve vergi ödemeniz gereklidir.

Çalışma izni

Çalışma izni genellikle oturma iznini almanızın ardından verilir.

Normalde İsviçre'de sadece oturma iznine sahip olan kişilerin çalışmasına izin verilir.

Çalışma iznine kimler başvurur? Kişinin çalışma durumuna ve süresine bağlı olarak işveren veya kişinin kendisi tarafından başvuru yapılır.

Oturum izniniz ve haklarınız ile ilgili herhangi bir sorunuz olursa Jura kantonunun Service de la population (SPOP) (Nüfus İdaresi) ve Service de l'économie et de l'emploi (SEE) (Ekonomik İşler ve İstihdam Ofisi) kurumlarına başvurabilirsiniz. Bu kurumlar tarafından henüz İsviçre'de yaşamayan ancak burada çalışmak isteyen kişiler için de danışmanlık hizmeti verilmektedir.

Bir B (mülteci) kimlik kartınız veya mülteci statülü ya da statüsüz bir F kimlik kartınız varsa çalışmak için özel bir izne ihtiyacınız yoktur. Ancak çalıştığınız sürenin başlangıç ve bitiş tarihi, işvereniniz tarafından resmi bir form ile kantona bildirilmek zorundadır. Çalıştığınız kantona bunu bildirmesi gereklidir. Bu bildirim ücretsizdir. Buna bildirim prosedürü adı verilmektedir.

Sığınmacı mısınız ve N kimlik belgeniz mi var?

Çalışmak için Service de la population (SPOP) (Nüfus İdaresi) ve Service de l'économie et de l'emploi (SEE) (Ekonomik İşler ve İstihdam Ofisi) kurumlarından izin almanız gereklidir.

İsviçreli misiniz? Veya C kimlik kartınız mı var? Ve bir şirket kurmak mı istiyorsunuz?

İsviçre'de İsviçre vatandaşları ve C kimlik kartına sahip kişiler kendi şirketlerini kurabilir. Bunun için herhangi bir izin alınması gerekli değildir. Standart prosedürleri yürütmeniz gereklidir.

Kantondaki Promotion économique (Ekonomik Kalkınma) kurumu iş kurmak isteyen kişilere danışmanlık ve destek sağlamaktadır.

Başka bir kimlik kartınız var ve bir iş kurmak mı istiyorsunuz?

Diğer kimlik kartlarına sahip kişiler için, kimlik kartına ve oturma iznine göre prosedür değişiklik göstermektedir.

Bunun için Service de la population (SPOP) (Nüfus İdaresi) ile iletişime geçin. Projeniz bu kurum tarafından incelenecek ve sağlam ve uygulanabilir bir proje olup olmadığı değerlendirilecektir. Şirket kurma izinleri bu kurum tarafından verilmektedir.

Kantondaki Promotion économique (Ekonomik Kalkınma) kurumu da iş kurmanız konusunda size destek olabilir ve izin başvuruları için size danışmanlık yapabilir.

Kayıt dışı çalışma

Çalışmak isteyen bir kişinin çalışma iznine sahip olması gereklidir.

Kişinin sosyal güvenlik kurumlarına kayıtlı olması gereklidir. Bu kişi ayrıca gelir vergisini ödemek zorundadır. Bu yapmayan kişiler hakkında dava açılabilir.

Burada kayıt dışı çalışma söz konusudur.

Bir kişi kayıt dışı çalışıyorsa işveren de suç işlemiş olur.

Kayıt dışı çalışan kişiler kaza sigortası kapsamında değildir. Bu kişiler ayrıca zorunlu sosyal sigorta (AHV/yaşlılık aylığı, IV/maluliyet aylığı, annelik ve işsizlik) ödemelerini yapmadıkları için bu konularda herhangi bir hak sahibi de değildir.

İşvereninizi doğru şekilde işe almadığını düşünüyorsanız iletişim formunu kullanarak Service de l'économie et de l'emploi (SEE) (Ekonomik İşler ve İstihdam Ofisi) veya Conseil de prud'hommes (İş Mahkemesi) kurumuna başvurabilirsiniz.

Gençler ve çalışma

Kural olarak 15 yaş ve üzeri gençlerin çalışmasına izin verilmektedir. Daha dar kapsamlı işlerde (örneğin tatil sezonu işlerinde) 13 yaşından itibaren çalışmaya izin verilmektedir. Yetişkinler (ebeveynler ve işverenler), gençlerden çok yoğun bir çalışma düzeni talep etmemeye dikkat etmelidir. 18 yaşını doldurmamış gençlerin çalışması ile ilgili özel düzenlemeler bulunmaktadır. Gençlerin tehlikeli işlerde, gece saatlerinde ve pazar günleri çalışması yasaktır.

İstisna: Genç tarafından alınan mesleki eğitimin bir parçası olan görevler bu kapsama girmez.

Daha fazla bilgi (linkler, adresler, broşürler, bilgi kılavuzları)

www.bonjour-jura.ch/tr/is/calisma-piyasasina-giris

İş arama ve bulma

İyi bir eğitim alınmış olması, iş bulma ihtimalinin yükselmesi bakımından çok önemlidir. İş ararken internetten veya gazetelerden araştırma yapabilir ya da doğrudan bir şirketle iletişime geçebilirsiniz. Başvuru belgeleriniz arasında özgeçmiş, ön yazı ve referanslar yer almalıdır.

Çalışmak için ihtiyacınız olan şeyler

Eğitim İsviçre'de çok değerlidir. Hemen hemen her meslek için iyi bir eğitim alınmış olması büyük önem taşır.

Yurt dışından alınan diplomalar her zaman tanınmaz.

İş ararken daha önceki işvereninizin sizin için verdiği referanslar da oldukça önemlidir.

İpucu: İş değiştirirken mutlaka bir referans yazısı isteyin.

Çoğu iş için Fransızca dilini iyi bilmek avantaj sağlar.

İş arama

İş ilanları gazetelerde ve çeşitli internet sitelerinde yayınlanmaktadır. Özel işe yerleştirme kurumları da mevcuttur.

İş mi arıyorsunuz?

Bunun için Offices régionaux de placement (ORP) (RAV Bölgesel İstihdam Merkezleri) size destek sağlayacaktır. Bu merkezlerde araştırma yapabileceğiniz bilgisayarlar ve gazeteler mevcuttur ve personel tarafından size faydalı bilgiler verilecektir.

Kendiliğinden başvuru

İsviçre'de bir şirkete telefonla veya yazılı olarak ulaşıp şirkette boş pozisyon olup olmadığı sormak mümkündür. Şirketin henüz ilan ettiği bir pozisyon bulunmasa bile bu yapılabilir. Buna kendiliğinden başvuru adı verilir.

Başvuru

Normalde başvuru belgeleri yazılı olarak sunulur. Bu ayrıca bir iş için başvuruda bulunma olarak da ifade edilir. Başvuru belgelerinde (veya başvuru dosyasında) en azından şunlar yer almalıdır: Özgeçmiş (CV), ön yazı, eğitim sertifikalarının ve diplomaların kopyaları ve iş referansları.

İşveren başvurunuzla ilgilenirse sizi bir mülakat için davet edecektir.

Bassecourt'taki İş Borsası EFEJ (Espace Formation Emploi Jura) başvuruların hazırlanması ile ilgili ücretsiz destek sunmaktadır.

Daha fazla bilgi (linkler, adresler, broşürler, bilgi kılavuzları)

www.bonjour-jura.ch/tr/is/is-arama-ve-bulma

Haklar ve yükümlölükler

Çalışanların ve işverenlerin farklı hakları ve yükümlölükleri söz konusudur. Örneğin azami çalışma saatleri, izin hakkı ve sigorta kapsamı kanunla düzenlenir.

İş sözleşmesi

İş sözleşmeleri genellikle yazılı olarak yapılır ve imzalanır. Ancak sözlü yapılan sözleşmeler de geçerlidir.

İş hukuku ile ilgili kuralları Borçlar Kanunu'nda bulabilirsiniz. Bu kanun kapsamında iş hukukunda geçerli olan asgari standartlar (asgari kurallar) yer alır.

Bu düzenlemeler sayesinde, yazılı bir iş sözleşmesine sahip olmayan kişiler de hak sahibi olmakla birlikte yükümlölüklere de sahip olur.

Çalışanların hak ve yükümlülükleri ile işverenlerin yükümlülükleri

İsviçre'de çalışanların hakları ve yükümlülükleri vardır.

Bunlardan en önemlileri şunlardır:

- Sigorta hakkı: İşveren, çalışanlarını sosyal güvenlik kurumlarına kaydettirmek zorundadır. İşverenin çalışan için kaza sigortası yaptırması ve primlerin bir kısmını ödemesi gereklidir.
- Tüm çalışanlar en az 4 hafta ücretli izin hakkına sahiptir (20 yaş altı gençler için 5 hafta). Bu kural, çalışma saatlerine bağlı olarak saatlik veya yarı zamanlı çalışanlar için de geçerlidir.
- Haftalık çalışma süresi en fazla 50 saattir. Birçok meslek için bu süre 45 saattir.
- Çalışanlar yazılı bir referans mektubu almaya hak kazanır.
- Hastalanan bir kişi belirli bir süre daha maaşını almaya devam eder.
- Gebe kadınlar ve yeni doğum yapmış kadınlar özel haklara sahiptir.
- Çalışanlar, kabul ettikleri işi kendileri yapmak zorundadırlar.
- Çalışanların işlerini titizlikle yapmaları ve işverenin çıkarlarını korumaları gereklidir.
- Çalışanlar, işverenin çıkarlarını korumak amacıyla sır saklamakla yükümlüdür. Çalışmaları sırasında öğrendikleri (üretim sırları veya ticari sırlar gibi) gizli bilgileri başkalarıyla paylaşmaları yasaktır. Bu durum, gerektiğinde sözleşme sona erdikten sonra da geçerli olur.
- İşveren, iş ilişkisinde çalışanlarının kişiliğini korur ve saygı gösterir. İşveren, çalışanlarının sağlığına ve ahlaki değerlerine önem verir. Özellikle cinsel tacize karşı koruma sağlar.

Haklarınıza saygı gösterilip gösterilmediğinden emin değil misiniz?

Bu durumda Service de l'économie et de l'emploi (SEE) (Ekonomik İşler ve İstihdam Ofisi) kurumuna, sendikaya veya Conseil de Prud'hommes (İş Mahkemesi) kurumuna başvurabilirsiniz.

Maaş

İsviçre yasalarında bir asgari ücret öngörülmemektedir.

Ancak Jura kantonunda bir asgari ücret mevcuttur.

Jura'da 21,40 CHF altında bir saatlik ücret ödenemez.

Kadınlar ve erkekler eşit iş için eşit ücret alma hakkına sahiptir.

Bazı toplu iş sözleşmelerinde (GAV) belirli bir sektör için asgari ücret belirlenir. Çeşitli sektörlerde toplu iş sözleşmeleri (GAV) imzalanmıştır.

İş sözleşmesinde belirtilen maaş brüt maaştır.

Net maaş, sosyal güvenlik primleri düşüldükten sonra kalan maaştır.

Bir sözleşmeyi feshetme (veya sözleşmeyi sonlandırma)

İş ilişkisinin sona ermesi halinde işveren ve çalışan, sözleşmede öngörülen ihbar sürelerine uymak zorundadır.

Önceden bildirim veya ihbar süresi olmaksızın fesih yapılamaz. Ancak istisnai durumlar söz konusudur.

İşverenin iş sözleşmesini feshetmesi işten çıkarma olarak ifade edilir.

Ancak işten çıkarma sebeplerinin yazılı olarak alınması mümkündür. Bunun işverenden talep edilmesi gereklidir.

Hasta olan, kaza geçirmiş olan, hamile olan veya doğum yapmış olan herkes işten çıkarılmaya karşı özel koruma altındadır.

Haklı bir gerekçeye dayanmayan haksız işten çıkarmalar mahkemede dava konusu yapılabilir.

Çalışanın istifa etmesi kendi isteğiyle işten ayrılma olarak ifade edilir.

Fesih, işsizlik sigortası (çalışma günleri) ile ilgili hakları etkileyebilir. Bu durumda çalışan daha düşük bir işsizlik maaşı alacaktır.

Daha fazla bilgi (linkler, adresler, broşürler, bilgi kılavuzları)

www.bonjour-jura.ch/tr/is/haklar-ve-yukumtululukler

İşsizlik

Daha fazla bilgi (linkler, adresler, broşürler, bilgi kılavuzları)

www.bonjour-jura.ch/tr/is/issizlik

Diplomaların tanınması ve deneyimlerin kredilendirilmesi

Yurt dışından alınan diplomalar ve dereceler İsviçre’de her zaman tanınmaz. Bazı meslekler için diploma zorunludur. Bazı durumlarda yurt dışından alınan diplomaların kabul ettirilmesi de mümkündür. Yurt dışı diplomanız tanınmıyor mu? Veya mezun değil misiniz? Bu durumlarda eğitim başarılarınızın onaylanmasını sağlayabilirsiniz. Bu şu anlama gelmektedir: Sahip olduğunuz mesleki ve kişisel deneyimleriniz tanınır.

Diploma tanıma: Düzenlemeye tabi meslekler için

Yurt dışından aldığınız bir diplomanız mı var?

Belirli koşullar altında diplomanızın tanınmasını sağlayabilirsiniz. Diplomanızın tanınması durumunda, diplomanızın İsviçre’den alınan bir diploma veya derece ile denk olduğu söylenebilir.

Bazı mesleklerde (sağlık, eğitim ve hukuk sektörlerinde) İsviçre’de çalışabilmek için yurt dışından alınan diplomanın resmi olarak tanınması zorunludur. Bu meslekler koruma altındadır.

Örneğin aşağıdaki meslekler: Doktorluk, hemşirelik, öğretmenlik veya avukatlık.

Diplomanızın tanınması (diplomanızın tanınması ile ilgili işlemler) ücrete tabidir.

Farklı meslekler için olan prosedürler Secrétariat d’État à la formation, à la recherche et à l’innovation (SEFRI) (Devlet Eğitim, Araştırma ve İnovasyon Sekreterliği (SERI)) kurumunun anerkennung.swiss web sitesinde açıklanmıştır. Ayrıca ilgili birimlerin iletişim bilgilerini de burada bulabilirsiniz.

Seviye onayı: Düzenlemeye tabi olmayan meslekler için

Çoğu meslekte İsviçre’de çalışmak için resmi tanınma zorunluluğu söz konusu değildir.

Örneğin aşağıdaki meslekler: Aşçılık, tamircilik, bilgisayar uzmanlığı, grafik tasarımcılığı, yetişkin eğitmenliği vb.

Bu meslekler için seviye onayı başvurusunda bulunabilirsiniz. Bu onay, yurt dışından aldığınız eğitimin İsviçre eğitim sisteminde hangi seviyeye karşılık geldiğini gösterir. Bu onay iş ararken de işinize yarayabilir.

Faydalı bilgilere Secrétariat d’État à la formation, à la recherche et à l’innovation (SEFRI) (Devlet Eğitim, Araştırma ve İnovasyon Sekreterliği (SERI)) kurumunun reconnaissance.swiss adresindeki web sitesinden ulaşabilirsiniz.

Eğitim başarılarının onaylanması

Diplomanız yok mu?

Bu durumda mesleki geçmişinizin, profesyonel ve kişisel deneyimlerinizin tanınmasını sağlamaya çalışın. Deneyimleriniz mesleki bir mezuniyetin (EFZ veya EBA) bir parçası olarak ve hatta tam bir mezuniyet göstergesi olarak tanınabilir. Bu süreç eğitim başarılarının onaylanması olarak adlandırılır.

Bu onaylama ile ilgili olarak Jura Kantonu'nun Centre d'orientation scolaire et professionnelle et de psychologie (SOSP) (Eğitim ve kariyer danışmanlığı ve okul psikolojisi merkezi) kurumu sizi bilgilendirecektir. Kurumun danışmanlık hizmetleri ücretsizdir.

Mezuniyetin tekrarlanması

Mesleki deneyiminiz olmasına rağmen tanınan bir diplomanız veya mezuniyetiniz yok mu? İsviçre'de mesleki eğitim mezuniyet belgesi alabilirsiniz.

Mezuniyetin tekrarlanması ile ilgili prosedür eğitiminize, mesleki deneyiminize ve yaşıınıza bağlıdır. Ancak her durumda iyi derecede Fransızca bilgisine (90314) (B1/B2 seviyesi) sahip olmanız gereklidir.

Ayrıntılı bilgileri Centre d'orientation scolaire et professionnelle et de psychologie (SOSP) (Eğitim ve kariyer danışmanlığı ve okul psikolojisi merkezi) kurumundan alabilirsiniz. Ücretsizdir.

Daha fazla bilgi (linkler, adresler, broşürler, bilgi kılavuzları)

www.bonjour-jura.ch/tr/is/diplomalarin-taninmasi-ve-deneyimlerin-kredilendirilmesi